

۱۱-۷- مؤدیانی که تا پایان هر سال عوارض مقرر خود را نپردازند، از آغاز سال بعد ملزم به پرداخت خسارت تأخیر براساس نرخ تورم اعلام شده توسط بانک مرکزی بوده و سازمان ها می توانند پس از پایان شش ماه اول سال بعد طبق بند (۱۱-۶) نسبت به وصول مطالبات عموق خویش اقدام نمایند.

۱۱-۸- میزان عوارض اراضی واقع در محدوده مناطق آزاد تجاری- صنعتی که آب لوله کشی و برق آن تأمین شده و فاقد ساختمان با حداقل ساخت و ساز (کمتر از پنج درصد تراکم پایه) باشند، در صورتی که نسبت به حصارکشی آن و ایجاد فضای سبز در داخل ملک اقدام نشده باشد، دو برابر میزان مقرر در بند (۱۱-۲) این تصویب‌نامه خواهد بود.

تبصره - اینه ناتمام توقيف شده توسط مقامات قضایی، مشمول این بند نخواهد بود.

شیوه نامه محاسبه و دریافت عوارض خدمات شهری در محدوده مناطق آزاد تجاری- صنعتی

الف - عوارض نقل و انتقال املاک

عوارض نقل و انتقال املاک به میزان ۵٪ بهای عرصه و اعیان با قیمت های تعیین شده در محدوده هر یک از مناطق آزاد محاسبه و دریافت می گردد.

مبنای محاسبه قیمت براساس بند ۲ - ۱۱ این تصویب‌نامه خواهد بود.

ب - عوارض حفاری

تعرفه عوارض حفاری براساس فهرست بهای پروژه های عمرانی و ضرایب هر منطقه موضوع فهرست بهای سالیانه معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور تعیین می گردد.

ج - عوارض مدیریت پسماند

عوارض مدیریت پسماند برابر یک سوم (ثلث) عوارض نوسازی محاسبه می شود.

مبلغ عوارض مدیریت پسماند نباید از ۵۰۰ هزار ریال کمتر و از سه میلیون ریال بیشتر باشد.

مبلغ عوارض مدیریت پسماند در ابتدای هر سال معادل ۱۰٪ افزایش می یابد.

◀ آیین نامه اجرایی قانون ابطال اسناد و فروش رقبات، آب و اراضی موقوفه مصوبه شماره ۱۱۴۶ ت ۱۲۷۸۴ ه -
مورخ ۱۳۷۴/۲/۶ هیئت وزیران با اصلاحات و الحالات بعدی^۱

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۷۴/۲/۳ بنا به پیشنهاد مشترک وزارت کشاورزی و سازمان اوقاف و امور خیریه و به استناد تبصره (۶) ماده واحده قانون ابطال اسناد و فروش رقبات، آب و اراضی موقوفه - مصوب ۱۳۷۱/۱۱/۲۵ -

آیین نامه اجرایی قانون یادشده را به شرح زیر تصویب نمود:

ماده ۱ (اصلاحی ۱۳۹۵/۱۲/۲۵) - تعاریف و اصطلاحات:

۱ - مصلحت وقف: تأمین نظر واقف و منافع موقوف علیهم با رعایت غبطه موقوفه.

^۱ - شماره ابلاغ: ۱۱۴۶ ت ۱۲۷۸۴ - شماره انتشار: ۱۴۶۱۰ تاریخ ابلاغ: ۱۳۷۴/۲/۶ تاریخ روزنامه رسمی: ۱۳۷۴/۲/۱۳

- ۲ - متصرف: حسب مورد زارع ان صاحب نسق یا قایم مقام قانونی آنان، مالکان اعیان و اشخاصی که به گونه‌ای عرصه و یا عرصه و اعیان موقوفه تبدیل یا فروخته شده را درید و اختیار دارند.
- ۳ - حقوق مکتب متصرف: هر نوع حقی که برای متصرف تحت شرایط قانونی معینی حاصل شده باشد، از قبیل مالکیت اعیان، تحجیر، حقوق کسب و پیشه، حق نسق زارعانه، حفر چاه، غرس اشجار و مانند آن.
- ۴ - مجوز شرعی: مجوزی که براساس ضوابط شرع مقدس اسلام در مورد تبدیل یا فروش اموال موقوفه توسط مجتهد جامع الشرایط صادر شده باشد.
- ۵ - زارع صاحب نسق: کسی است که مالک زمین نیست و با دارا بودن یک یا چند عامل زراعتی شخصاً یا با کمک خانواده خود در اراضی موقوفه زراعت می‌نماید و مقداری از محصول را به صورت نقدی یا جنسی به عنوان اجاره بها به موقوفه می‌دهد و نسق مورد زراعت وی مشمول قوانین اصلاحات ارضی بوده است.
- ۶ - زراعت: تولید محصول به وسیله عملیات زراعتی یا باگداری.
- ۷ - مرتع: زمینی است اعم از کوه و دامنه یا زمینی مسطح که در آن نباتات علوفه‌ای به طور طبیعی روییده و در هر هکتار آن حداقل تعییف سه رأس گوسفند یا معادل آن از انواع دامهای دیگر، در یک فصل چرا امکان‌پذیر باشد.
- ۸ - بیشه یا قلمستان: زمینی است که در آن درختان غیرمشمر به وسیله اشخاص غرس شده و تعداد درخت در هر هکتار آن از هزار اصله تجاوز نماید.
- ۹ - باغ: زمینی است که در آن درختان مثمر یا مو به وسیله اشخاص غرس شده و عرفانه شناخته شود.
- ۱۰ - اراضی احیا شده قبل از تاریخ ۱۲/۱۶/۱۳۶۵: آن دسته از اراضی ملی دارای سابقه وقفیت که در آن آثار تصرف و انجام اقدامات منجر به تغییر وضعیت متناسب با نوع عرصه در بهره‌برداری قبل از تاریخ ۱۲/۱۶/۱۳۶۵ وجود داشته باشد، اعم از اینکه دارای سند مالکیت یا فاقد آن باشند.
- ماده ۲ (اصلاحی ۱۲/۲۸/۱۳۸۱)** - ادارات اوقاف و امور خیریه و مตولیان موقوفات مکلفند با توجه به سوابق ثبتی، موقوفات عامه‌ای را که به فروش رسیده یا به صورتی به ملکیت اشخاص درآمده است، صورت برداری و همراه با مستندات و دلایل به سازمان اوقاف و امور خیریه ارسال نمایند. سازمان اوقاف ضمن مطلع نمودن متصرف مکلفند با توجه به سوابق ثبتی، اشخاص ذی نفع دیگر، موضوع را به کمیسیونی مرکب از سه نفر فقیه صاحب نظر که با انتخاب و زیر نظر نماینده ولی فقیه در سازمان یاد شده تشکیل می‌شود ارجاع می‌کند، کمیسیون مذکور نظر خود را در مورد جواز شرعی فروش یا تبدیل رقبات، با توجه به استناد و مدارک ارائه شده اداره اوقاف و متوالی ذی‌ربط و همچنین اشخاص ذی نفع در موقوفه اعلام می‌نماید. در صورتی که تبدیل و فروش رقبه موقوفه به نظر کمیسیون با مجوز شرعی انجام شده باشد معامله تأیید می‌شود و در غیر این صورت نظر نماینده ولی فقیه و سرپرست سازمان اوقاف و امور خیریه دایر بر بطلان سند فروش یا تبدیل موقوفه همزمان به سازمان ثبت استناد و املاک کشور و متصرف یا متصرفین و یا اشخاص ذی نفع در موقوفه ابلاغ می‌شود. ادارات ثبت براساس این تصمیم نسبت به بطلان سند در سوابق ثبتی و دفاتر مربوط ثبت و صدور سند جدید به نام موقوفه اقدام خواهند نمود.
- ماده ۳ (اصلاحی ۸/۲/۱۳۸۰)** - پس از ابطال انتقالات بعد از وقف، اداره اوقاف و امور خیریه یا متوالی با رعایت تبصره (۴) ماده واحده قانون ابطال استناد و فروش رقبات، آب و اراضی موقوفه، متصرف را برای تنظیم سند اجاره دعوت

می نماید و در صورتی که متصرف طرف سی (۳۰) روز از تاریخ روئیت نامه اوقاف برای تنظیم سند اجاره مراجعه نماید به شرح زیر اقدام خواهد نمود:

- ۱ - از متصرف قبلی با رعایت حقوق مکتب اول خلع ید شده و موقوفه با در نظر گرفتن صرفه و صلاح وقف به داوطلب آن دیگر اجاره داده خواهد شد.
- ۲ - در صورتی که در مورد میزان حقوق مکتب قبلی بین او و اداره اوقاف و امور خیریه یا مตولی اختلافی به وجود آید از طریق مراجع قضایی تعیین تکلیف خواهد شد. دادگاهها این گونه موارد را خارج از نوبت رسیدگی و به صدور حکم مبادرت نماینده ای.

تبصره (الحقی) ۱۳۸۰/۸/۲ - در مواردی که در اجرای این قانون از زارعان صاحب نسق خلع ید می گردد در صورت تقاضای زارعان، وزارت جهاد کشاورزی مکلف است از اراضی مستعد کشاورزی موجود در منطقه و در صورت نبودن اراضی قابل واگذاری در منطقه، از اراضی سایر مناطق، با رعایت قوانین و مقررات جاری نسبت به واگذاری اراضی به آنان با رعایت اولویت اقدام نمایند.

ماده ۴ - موقوفات مشمول این آیین نامه که به نحوی از انحا در رهن یا وثیقه یا تأمین و بازداشت اشخاص ثالث قرار گرفته به تبع ابطال اسناد مالکیت، آزاد خواهد شد. ادارات اوقاف هنگام تنظیم سند اجاره با استعلام از اداره ثبت محل، مراتب را به اطلاع اشخاص ذی نفع خواهند رساند تا نسبت به استیفای حقوق خود از سایر اموال معهده اقدام نمایند.

ماده ۵ (اصلاحی ۱۳۸۱/۱۲/۲۸) - در مورد موقوفات مزروعی مشمول قانون اجازه تبدیل به احسن و واگذاری دهات و مزارع موقوفه عام - مصوب ۱۳۵۰ - و سایر مراحل اصلاحات ارضی به ترتیب زیر عمل خواهد شد:

الف - در صورتی که موقوفات یاد شده به دولت (وزارت کشاورزی) واگذار شده ولی تاکنون اسناد فروش آن به زارعان، تنظیم نشده نمایندگان اداره اوقاف و امور خیریه و اداره کشاورزی محل و متلیان مربوط در دفترخانه اسناد رسمی حاضر و بطلان سند را در دفاتر و هامش سند قید و به وسیله دفترخانه یاد شده موضوع به اداره ثبت محل برای اصلاح اسناد اعلام خواهد شد.

ب - هرگاه موقوفه مزروعی پس از انتقال به دولت با تنظیم سند رسمی به زارعان مربوط واگذار شده باشد، برای ابطال اسناد یا تأیید فروش آن به همان ترتیبی که در این آیین نامه آمده است عمل خواهد شد.

ماده ۶ (اصلاحی ۱۳۸۰/۸/۲) - پس از انجام موارد مندرج در بند های (الف) و (ب) ماده (۵)، ادارات اوقاف نسبت به موقوفات تصرف شده و متلیان نسبت به موقوفات تحت تولیت خود مطابق مفاد این آیین نامه با متصرفان و زارعان، سند اجاره تنظیم نماینده ای. مبلغ اجاره بها متناسب با مورد اجاره و با رعایت ارزش حقوق اکتسابی متصرفان و زارعان طبق نظر کارشناس رسمی یا خبره محلی تعیین می شود.

تبصره ۱ - چنانچه بعضی از زارعان صاحب نسق به علت فوت یا انتقال یا بنا به علل دیگری در حال حاضر در اراضی یاد شده زارعه نمایند با وراث قانونی یا متصرفان فعلی رقبه قرارداد اجاره تنظیم خواهد شد. در تنظیم اسناد اجاره با این گونه متصرفان مفاد بند (۳) از ماده (۱) این آیین نامه مجری خواهد بود.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۷۵/۶/۴) - اگر زارعان صاحب نسق در این گونه اراضی چاه حفر نموده باشند، موقوفه در صورت امکان نسبت به خرید آن اقدام می نماید و در این صورت اجاره بهای زمین براساس اراضی آبی تعیین خواهد شد.

در غیر این صورت به کارشناس رسمی یا خبره محلی در موقع تعیین اجاره بها، موضوع مالکیت چاه و عرف محل را ملحوظ خواهد داشت.

تبصره ۳ – در صورتی که زارعان صاحب نسق بخشی از اراضی نسق زراعتی خود یا تمامی آنرا به باغ یا قلمستان و بیشه تبدیل نموده باشند اداره اوقاف یا متولی بایستی با توجه به تعاریف ذکر شده در ماده (۱) این آئین نامه نسبت به عرصه با آنان سند اجاره تنظیم نمایند.

تبصره ۴ (اصلاحی ۱۳۸۰/۸/۲) – در صورتی که موقوفات مزروعی موضوع این آئین نامه در محدوده خدمات شهری قرار گرفته و کاربری زراعی آن تغییر یافته یا قابل تغییر باشد قبل از هرگونه اقدام در مورد تفکیک و واگذاری آن اراضی باید حقوق مکتبه زارعان صاحب نسق با نظر کارشناس مرضی‌الطرفین و یا کارشناسان منتخب ادارات اوقاف و یا متولیان (حسب مورد) و زارع صاحب نسق به وسیله ادارات اوقاف و امور خیریه و یا متولیان شناسایی و به نحو مناسبی تأمین و تأديه گردد. در صورت عدم توافق و تراضی در شناسایی و تقویم حقوق مکتبه، به درخواست هر یک از طرفین، موضوع توسط مراجع قضایی ذی‌صلاح مورد رسیدگی قرار گرفته و حقوق مکتبه زارعان برابر نظر دادگاه پرداخت می‌شود.

ادارات اوقاف و متولیان مکلفند در واگذاری اراضی تغییر کاربری داده شده، در صورت تقاضای زارع صاحب به هر یک از افراد صاحب نسق برای اجاره یک قطعه از حداقل تفکیکی از همان اراضی اولویت قائل شوند.

ماده ۷ – کلیه اعیانی و مستحدثاتی که زارعان صاحب نسق احداث نموده باشند متعلق به زارعان آن‌ها خواهد بود و سند اجاره فقط نسبت به عرصه به شرط رعایت کاربری زمین با آنان تنظیم خواهد شد.

تبصره ۱ – چنانچه در اجرای قوانین مختلف اراضی زارعان در اختیار اشخاص حقیقی یا حقوقی قرار گرفته و در این گونه اراضی مستحدثاتی ایجاد کرده باشند مستحدثات یاد شده متعلق به اشخاص یاد شده بوده و نسبت به عرصه با آنان سند اجاره تنظیم خواهد شد.

تبصره ۲ – در صورتی که مستحدثاتی متعلق به موقوفه بوده و در اجرای قانون اجازه تبدیل به احسن و واگذاری دهات و مزارع موقوفه عام به زارعین صاحب نسق یا سایر قوانین مربوط به مراحل مختلف اصلاحات اراضی به زارعان صاحب نسق واگذار شده باشد (نظیر منازل مسکونی زارعان و محوطه مربوط به آن) و در حال حاضر نیز قابل بهره‌برداری باشد، حفظ و حراست آن به عهده متصرفان بوده و وجهی به عنوان اجاره بهای این گونه رقبات (عرصه و اعیان) با رعایت عرف محل دریافت خواهد شد.

تبصره ۳ – کلیه مستحدثاتی که در دهات و مزارع موقوفه توسط خوش‌نشین‌ها و یا اشخاص غیر احداث شده و با تایید معتمدان محل، اعیان متعلق به آنان شناخته شده باشد سند اجاره براساس نظر کارشناس رسمی دادگستری یا خبره محلی فقط در مورد عرصه با صاحبه آن اعیان تنظیم خواهد شد.

تبصره ۴ (الحاقی ۱۳۸۰/۸/۲) – به منظور ترویج فرهنگ احیاء و بهره‌وری از موقوفات و تشویق زارعان به ادامه کشت و زرع بر روی اراضی موقوفه و تسهیل عملیات زراعی آنان، بانک‌ها و سایر مؤسسات مالی – اعتباری، با رعایت مقررات مربوط ترتیبی اتخاذ نمایند تا تسهیلات مالی لازم به زارعان صاحب نسق موقوفات اعطاء گردد. به نحوی که

اعطای تسهیلات بانکی به این زارعان بدون توثيق و ترهیف عرصه و صرفاً با استفاده از سند اعيانی، اخذ سفته، تصمین های زنجیره ای زارعان از یکدیگر و یا توثيق منافع واگذار شده از طریق اجاره و حقوق مکتبه مترب بر آن امکان پذیر باشد.

در مواردی که بانک ها بابت تسهیلات اعطایی به زارعان با توثيق سند اعيانی و حقوق مکتبه نظر به تأمین مطالبات لاوصول خود از محل منفعت اعيانی و حقوق مکتبه مرتب با اراضی موقوفه داشته باشد، ادارات اوقاف و متولیان، بانک ها و مؤسسات اعتباری یا اشخاصی که توسط آنان معرفی می شوند را در استاد اجاره جایگزین زارع بدھکار نماینده ای.

تبصره ۵ (اصلاحی ۱۴۸۲/۱۲/۲۰) – به منظور رفاه زارعان صاحب نسق و فراهم نمودن زمینه فعالیت بیشتر در اراضی موقوفه، ادارات اوقاف و امور خیریه و متولیان حسب مورد، در صورتی که واقف ترتیب دیگری برای اداره موقوفه معین نکرده باشد، می توانند مدت اجاره زارعان را ده سال معین نمایند و در ضمن عقد اجاره شرط نمایند که در پایان مدت مذبور عقد اجاره با زارع مذبور و یا قائم مقام قانونی وی براساس اجاره بهایی که با نظر کارشناس رسمی و یا خبره محلی با در نظر گرفتن حقوق مکتبه زارع تعیین می گردد، تجدید خواهد شد. در موارد خاص آنگاه که مصلحت وقف یا شرایط خاص دیگر اقتضا نکند افزایش مدت اجاره موقوفه برای بیش از ده سال با جلب نظر ریاست سازمان اوقاف و امور خیریه امکان پذیر می باشد.

ماده ۸ – احداث هرگونه اعيانی و باغ در اراضی نسق زارعان موقوفه توسط این زارعان با اخذ مجوز از سایر مراجع قانونی ذیربط و بدون پرداخت پذیره مجاز می باشد. مستأجرین می توانند نسبت به ثبت اعيانهایی مستحدث از طریق ادارات ثبت استاد و املاک اقدام نمایند و سند مالکیت دریافت دارند. ایجاد، توثيق و ترهیف این گونه اعيانها مجاز بوده و نیاز به اعلام موافقت جداگانه ادارات اوقاف و امور خیریه و یا متولیان ندارد.^۱

تبصره – ادارات اوقاف و متولیان مکلفند صورت کلیه اعيانهای احداثی در دهات و مزارع موقوفه را تهیه و به سازمان اوقاف و امور خیریه بفرستند.

ماده ۹ – هرگاه در تشخیص زارع صاحب نسق اختلافی به وجود آید، فرمها و استاد و صورت جلسات تنظیمی در اجرای قوانین اصلاحات اراضی ملاک عمل خواهد بود.

ماده ۱۰ (اصلاحی ۱۴۷۸/۱۲/۱۵) – چنانچه تمام یا بخشی از اراضی قابل واگذاری واقع در حریم روستاهای موقوفات عامه در اجرای ماده (۵۶) قانون حفاظت و بهره برداری از جنگل ها و مراتع – مصوب ۱۴۴۶ – به عنوان انفال، منابع ملی اعلام شده باشد، می باید حق بهره برداری آن توسط سازمان جنگل ها و مراتع کشور به سازمان اوقاف و امور خیریه و متولیان واگذار شود.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۴۷۸/۱۲/۱۵) – اراضی مذکور در حکم موقوفه بوده و در حدود محدوده و حریم روستای موقوفه و بنا به درخواست سازمان اوقاف و امور خیریه واگذار خواهد شد.

^۱ – به موجب رأی شماره ۸۴۳ الی ۸۴۶ مورخ ۱۴۸۴/۱۲/۱۲ دیوان عدالت اداری، این ماده ابطال شده است.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۵/۱۲/۱۳۷۸) – هرگونه تغییر کاربری در این اراضی منوط به موافقت سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور و نیز اخذ مجوز از سایر مراجع قانونی ذی‌ربط خواهد بود.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۵/۱۲/۱۳۷۸) – سازمان‌های یاد شده مکلفند ظرف حداکثر دو سال نقل و انتقال زمین‌های موضوع این ماده را محقق نمایند.

تبصره ۴ (الحاقی ۱۵/۱۲/۱۳۷۸) – چنانچه این گونه اراضی از طریق دولت به اشخاص حقیقی یا حقوقی به صورت اجاره یا فروش و اگذار گردیده باشد اسناد تنظیمی با اطلاع دستگاه اجرایی مربوط اصلاح و با متصرف نسبت به عرصه سند اجاره تنظیم خواهد شد. کلیه مستحدثاتی که در این اراضی توسط متصرفین احداث شده باشد متعلق به آنان خواهد بود.

ماده ۱۱ (اصلاحی ۱۵/۱۲/۱۳۷۸) – در مورد زارعان و متصرفان و صاحب‌آن اعیانی و انتقال گیرندگان موقوفات عام – موضوع ماده (۵) و (۹) این آیین‌نامه – در صورت خودداری از تنظیم سند اجاره طبق ماده (۳) عمل خواهد شد.

ماده ۱۲ (اصلاحی ۱۵/۱۲/۱۳۷۸) – وجود حاصل از فروش موقوفات مزروعی که در حساب شماره (۵۵۵۷) بانک تعامل کشاورزی تودیع شده و اهدایی دولت به موقوفه تلقی شده به نسبت دستور پرداخت‌های وصولی مربوط به هر موقوفه به حساب همان موقوفه منظور و واریز خواهد شد تا در صورت لزوم صرف عمران و آبادی موقوفه شود.

ماده ۱۳ (اصلاحی ۱۵/۱۲/۱۳۷۸) – به منظور رسیدگی به حساب بدھی معوق زارعان، از تاریخ فروش تا تاریخ تنظیم سند اجاره جدید با توجه به مفاد تبصره (۱) ماده (۶) این آیین‌نامه اجاره بها تعیین و تا میزان پرداخت‌های زارعان به حساب دولت با ارائه مدارک پرداخت اقساطی آنان تهاتر و در صورتی که زارعان بدھکار شوند مابه التفاوت محاسبه و به صورت نقد یا اقساط از آنان وصول و به حساب موقوفه واریز خواهد شد.

ماده ۱۴ (اصلاحی ۱۵/۱۲/۱۳۷۸) – کلیه مقررات این آیین‌نامه در مورد آب‌های موقوفه که عواید آن‌ها به مصارف عام می‌رسد نیز مجری است.

ماده ۱۵ (اصلاحی ۱۵/۱۲/۱۳۷۸) – در مواردی که جهت مورد نظر واقف تغییر یافته باشد به صورت اصلی بازگردانده می‌شود مگر اینکه بازگرداندن آن به وضع اول موجب عسر و حرج و قلت درآمد و امثال آن باشد که در این صورت ابقاء آن به صورت فعلی با اجازه ولی فقیه یا نماینده ایشان در سازمان اوقاف و امور خیریه بلاشکال خواهد بود.

ماده ۱۶ – در مورد ابلاغ نظرات کمیسیون موضوع ماده (۲) و اخطارها و دعوتنامه‌هایی که ادارات اوقاف و امور خیریه در اجرای این آیین‌نامه صادر و ارسال نماینده‌ای مقررات مربوط به ابلاغ تصمیمات شعب تحقیق اوقاف «مواد (۱۰) و (۲۹) و (۳۱)» آیین‌نامه کیفیت تحقیق در شعب تحقیق سازمان حج و اوقاف و امور خیریه – موضوع تصویب‌نامه شماره ۹۳۳۶۶ مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۱۸ – رعایت خواهد شد.

تبصره – متولیان موقوفات یاد شده می‌توانند در تشکیل کمیسیون موضوع ماده (۲) این آیین‌نامه تنها برای موقوفات تحت تولیت خود اقدام نمایند.

نمایش این تبصره به دلیل ابراد سیستمی بوده و در واقع این تبصره مربوط به ماده ۱۷ اصلاحی می‌باشد.

ماده ۱۷ (اصلاحی ۱۵/۱۲/۱۳۷۸) – مقررات این آییننامه شامل موقوفات استان قدس رضوی و حضرت معصومه و حضرت احمد بن موسی علیهم السلام و سایر موقوفاتی که متولیان آن‌ها منصوب از طرف ولی فقیه باشند نیز می‌شود. متولیان و امنای این موقوفات رأساً امور اجرایی را طبق ماده واحده قانون ابطال استناد و فروش رقبات، آب و اراضی موقوفه و این آییننامه به عهده خواهد داشت.

تبصره (الحاقی ۱۵/۱۲/۱۳۷۸) – متولیان موقوفات یاد شده می‌توانند در تشکیل کمیسیون موضوع ماده (۲) این آییننامه تنها برای موقوفات تحت تولیت خود اقدام نمایند.

ماده ۱۸ (اصلاحی ۲۵/۱۲/۱۳۹۵) – تشخیص استناد معتبر وقفی به عهده سازمان اوقاف و امور خیریه و تشخیص اراضی احیا شده قبل از تاریخ ۱۳۶۵/۱۲/۱۶ با سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور است. تشخیص ضرورت حریم موقوفات و میزان اراضی موردنیاز برای آن، در هر مورد برای یک بار با رعایت عرف محل توسط کارگروه موضوع ماده (۲۱) این آییننامه تعیین می‌شود.

ماده ۱۹ (الحاقی ۲۵/۱۲/۱۳۹۵) – بهره‌برداری از اراضی حریم موقوفه تابع مقررات مربوط است. جنگل‌های طبیعی که در حریم موقوفات قرار می‌گیرند، به عنوان جنگل باقی مانده و تغییر کاربری آن‌ها مجاز نیست.

ماده ۲۰ (الحاقی ۲۵/۱۲/۱۳۹۵) – چنانچه مدیریت و بهره‌برداری از اراضی احیا شده قبل از تاریخ ۱۳۶۵/۱۲/۱۶ و حریم موقوفات در اجرای مقررات مربوط، به سایر دستگاه‌های اجرایی تحویل و تغییر نمایندگی شده باشد، کارگروه موضوع ماده (۲۱) این آییننامه با دعوت از نماینده دستگاه مربوط (با حق رأی) نسبت به تطبیق وضعیت این گونه اراضی با قانون و این آییننامه و تعیین تکلیف آن‌ها با رعایت سایر قوانین و مقررات اقدام و نتیجه را جهت هماهنگی و اجرا به دستگاه اجرایی مربوط اعلام می‌نماید. دستگاه‌های اجرایی مربوط مکلف به همکاری جهت استیلای ید موقوفه بر اراضی مذکور هستند. اعیانی احداث شده توسط متصرفین در اراضی موضوع این ماده متعلق به آنان است.

ماده ۲۱ (الحاقی ۲۵/۱۲/۱۳۹۵) – به منظور بررسی و حل و فصل مشکلات مربوط به تعیین حریم موقوفات و همچنین رفع ابهامات در نحوه اجرای تبصره (۶) ماده واحده قانون الحاق دو تبصره به ماده واحده قانون ابطال استناد و فروش رقبات، آب و اراضی موقوفه – مصوب ۱۳۸۰ –، کارگروهی مرکب از نماینده‌گان سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور (معاون حفاظت و امور اراضی، مدیرکل دفتر ممیزی اراضی، یک نفر به انتخاب رئیس سازمان و مدیرکل منابع طبیعی و آبخیزداری استان ذی‌ربط) و نماینده‌گان سازمان اوقاف و امور خیریه (معاون اوقافی، حقوقی و امور مجلس سازمان، مدیرکل حقوقی سازمان، یک نفر به انتخاب رئیس سازمان و مدیرکل اوقاف و امور خیریه استان ذی‌ربط) تشکیل می‌شود.

تبصره ۱ (الحاقی ۲۵/۱۲/۱۳۹۵) – در مواردی که موضوع مرتبط با اموال دولتی باشد، نماینده وزارت اقتصادی و دارایی (اداره کل اموال دولتی) با حق رأی به ترکیب اعضای کارگروه اضافه می‌شود.

تبصره ۲ (الحاقی ۲۵/۱۲/۱۳۹۵) – نحوه رسیدگی به موضوعات و اتخاذ تصمیم کارگروه در دستورالعمل اجرایی موضوع ماده (۲۲) این آییننامه تعیین خواهد شد.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۹۶/۸) – در صورت اختلافی بودن موضوع مواد (۱۸)، (۲۰) و (۲۱) و اعتراض به تصمیمات اتخاذ شده در اجرای این مواد، مراتب از طریق مراجع صالح قضایی رسیدگی می‌گردد.

ماده ۲۲ (الحاقی ۱۳۹۵/۱۲/۲۵) – به منظور تسهیل و تسريع در اجرای این آیین‌نامه به سازمان اوقاف و امور خیریه و سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور اجازه داده می‌شود با همکاری سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، دستورالعمل‌های اجرایی موردنیاز را در چارچوب این آیین‌نامه به صورت مشترک تهیه و به واحدهای اداری ذی‌ربط ابلاغ نمایند.

ماده ۲۳ (الحاقی ۱۳۹۵/۱۲/۲۵) – از تاریخ تصویب این آیین‌نامه کلیه مصوبات هیئت‌وزیران که مغایر با این آیین‌نامه است ملغی می‌باشد.

﴿ نحوه بررسی استقرار بعضی صنایع غذایی تبدیلی در حريم شهر تهران مصوب ۱۳۷۴/۱۰/۱۱ شورای عالی شهرسازی و معماری ایران

شورای عالی شهرسازی و معماری ایران در جلسه ۱۳۷۴/۱۰/۱۱ با توجه به نامه شماره ۷۶۹۸/۸۰۲۴۶ مورخ ۱۳۷۴/۸/۸ محترم هیئت‌وزیران به پیشنهاد وزارت‌خانه‌های جهاد سازندگی و مسکن و شهرسازی ضمن تأکید مجدد بر ممنوعیت احداث صنایع در این محدوده مقرر نمود:

وزارت‌خانه‌های جهاد سازندگی و صنایع می‌توانند پس از انجام بررسی‌های لازم در مورد درخواست‌های احداث صنایع در حريم شهر تهران، آن دسته از صنایع غذایی تبدیلی را که مواد اولیه آن‌ها در داخل حريم شهر تهران تولید می‌شود جهت طرح در شورای عالی شهرسازی و معماری ایران پیشنهاد نمایند. این پیشنهادها در کمیته‌ای با شرکت نمایندگان وزارت‌خانه‌های کشور، مسکن و شهرسازی مسکن، شهرسازی و سازمان حفاظت محیط‌زیست و حسب مورد نمایندگان وزارت‌خانه‌های صنایع، جهاد سازندگی و کشاورزی بررسی و در صورت احراز شرایط و تأیید کمیته مذکور جهت مستثنا شدن، از ممنوعیت احداث صنایع حريم شهر تهران در شورای عالی شهرسازی و معماری مطرح خواهد شد.

بدیهی است طی تشریفات پیش‌بینی شده در مقررات مربوط به ممنوعیت احداث صنایع در محدوده ۱۲۰ کیلومتری تهران به قوت خود باقی است.

مفاد این مصوبه براساس مصوبه مورخ ۱۳۷۴/۳/۸ شورای عالی به اراضی خارج از محدوده قانونی شهرهای ورامین، کرج، شهریار، اسلامشهر، ری و شمیرانات که قبلاً در داخل حريم شهر تهران قرار داشته‌اند تسری می‌یابد.

﴿ از آیین‌نامه اجرایی بهینه‌سازی مصرف آب کشاورزی مصوب ۱۳۷۵/۶/۱۱ با اصلاحات و العاقات بعدی^۱

ماده ۷ – صدور پروانه مصرف بهینه آب برای مصرف کنندگان آب کشاورزی برابر ضوابط این آیین‌نامه براساس فرم ضمیمه شماره (۲) به عهده سازمان‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان خواهد بود و پروانه‌های صادر شده، جایگزین